

УДК 81'373[811.161.2+811.111]:81-115
DOI <https://doi.org/10.26661/2414-9594-2023-1-8>

ПРОСТОРОВІ ФРАЗЕОЛОГІЧНІ ОДИНИЦІ ЗМІШАНОГО ТИПУ МОТИВАЦІЇ В УКРАЇНСЬКІЙ ТА АНГЛІЙСЬКІЙ МОВАХ

Тодорова Н. Ю.

*кандидат філологічних наук,
доцент кафедри іноземних мов
Військова академія (м. Одеса)
вул. Фонтанська дорога, 10, Одеса, Україна
orcid.org/0000-0003-2520-2517
sunshinenew@ukr.net*

Лапін М. О.

*викладач кафедри іноземних мов
Військова академія (м. Одеса)
вул. Фонтанська дорога, 10, Одеса, Україна
orcid.org/0000-0003-2070-9490
bismarque@ukr.net*

Ключові слова: просторова семантика, фразеологічні одиниці, зіставний аналіз, мотивація, українська мова, англійська мова.

Статтю присвячено зіставному аналізу українських та англійських просторових фразеологічних одиниць змішаного типу мотивації, метою якого є встановлення їх семантичних та образних особливостей. В основу методології дослідження покладено розроблений О. Селівановою метод когнітивно-ономасіологічного аналізу, у межах якого мотивація розуміється як лінгвопсихоментальна операція формування ономасіологічної структури на підставі вибору мотиватора із мотиваційної бази структури знань про позначене. Матеріалом аналізу слугували українські та англійські просторові фразеологічні одиниці, до яких відносимо фразеологічні одиниці, у структурі фразеологічного значення яких виявлена інтегральна сема простору: вони вербалізують окремі або сукупні просторові параметри об'єктів, їх місцезнаходження та рух у просторі. У результаті застосування когнітивно-ономасіологічного методу для аналізу просторових фразеологічних одиниць в українській та англійській мовах виявлено п'ять різновидів змішаної мотивації: пропозиційно-асоціативний, пропозиційно-модусний, пропозиційно-асоціативно-модусний, асоціативно-модусний, інтеграційно-порівняльно-модусний. В основі пропозиційно-асоціативного різновиду змішаної мотивації лежить поєднання метонімічного компонента з метафоричним. Здебільшого в складі просторових фразеологічних одиниць цього різновиду обох мов соматизм поєднується з дієсловом, ужитим у метафоричному значенні. Семантично такі просторові фразеологічні одиниці орієнтовані на позначення руху об'єкта в просторі. Інші чотири різновиди змішаної мотивації пов'язані з модусом. У семантичній структурі таких просторових фразеологічних одиниць наявна оцінка різноманітних просторових характеристик. В обох мовах вони найчастіше вербалізують рух об'єкта в просторі та місця його перебування. Негативну оцінку певних просторових характеристик об'єктивної дійсності такі просторові фразеологічні одиниці створюють завдяки наявності у їх складі найменувань хижих тварин, міфічних істот, хвороб, темних кольорів та стилістично забарвлених компонентів, ужитих у метафоричному значенні.

SPATIAL PHRASEOLOGICAL UNITS OF MIXED MOTIVATION IN UKRAINIAN AND ENGLISH LANGUAGES

Todorova N. Yu.

*Candidate of Philological Sciences,
Associate Professor of Foreign Languages Department
Odesa Military Academy
Fontanska doroha str., 10, Odesa, Ukraine
orcid.org/0000-0003-2520-2517
sunshinenew@ukr.net*

Lapina M. O.

*Lecturer of Foreign Languages Department
Odesa Military Academy
Fontanska doroha str., 10, Odesa, Ukraine
orcid.org/0000-0003-2070-9490
bismarque@ukr.net*

Key words: *spatial semantics, phraseological units, contrastive analysis, motivation, Ukrainian language, English language.*

The article focuses on a contrastive analysis of the spatial phraseological units of the mixed type of motivation in the Ukrainian and English languages. The purpose of the research is to establish their specific semantic and figurative features. The methodology of the study is based on the method of cognitive-onomasiological analysis developed by O. Selivanova within which motivation is understood as a linguopsychomental operation of forming an onomasiological structure based on the selection of a motivator from the motivational base of the structure of knowledge about the signified. The material for the analysis included the Ukrainian and English spatial phraseological units in semantic structure of phraseological meaning of which the integral seme "space" is identified. They verbalize individual or complex spatial parameters of objects, their location and movement in space. Having applied the cognitive-onomasiological method for the analysis of the spatial phraseological units in the Ukrainian and English languages, we distinguished five types of mixed motivation: propositional-associative, propositional-modal, propositional-associative-modal, associative-modal, integrative-comparative-modal. The propositional-associative type of the mixed motivation is based on the combination of the metonymic component with the metaphorical one. Mostly, in the structure of the spatial phraseological units of this type in both languages, a somatism is combined with a verb used metaphorically. Semantically, such spatial phraseological units are oriented on indication of the movement of an object in space. The other four types of mixed motivation are related to the mode. In the semantic structure of such spatial phraseological units, there is an assessment of various spatial characteristics. In both languages, they most often verbalize the movement of an object in space and its location. Such spatial phraseological units create a negative assessment of certain spatial characteristics of the objective reality due to the presence in their structure the nominations of predatory animals, mythical creatures, diseases, dark colors and stylistically colored components used metaphorically.

Постановка проблеми. У межах сучасної лінгвістичної парадигми, яка об'єднує традиційний лінгвістичний та новітній когнітивний підходи до вивчення мовних явищ, особливої акту-

альності набувають дослідження мотиваційних процесів, що лежать в основі творення фразеологічних систем окремих мов. О. Селиванова пропонує методику когнітивно-ономасіологічного

аналізу фразеологічних одиниць (далі – ФО), у межах якої мотивація визначається як «наскрізна лінгвопсихоментальна операція формування оно-масіологічної структури на підставі вибору мотиватора із мотиваційної бази структури знань про позначене у складній системі зв'язків різних пізнавальних функцій етносвідомості» [1, с. 160]. Оскільки авторка зазначеного методу зауважує, що «вибір мотиватора (мотиваційної ознаки) все ж детермінований ... особливостями етнічної ментальності, психіки» [2, с. 75], то його застосування в межах зіставного аналізу фразеологічних мікросистем окремих мов уможливило виявлення їх специфічних семантичних та образних характеристик.

Попри свій вагомий потенціал, метод когнітивно-ономасіологічного аналізу у лінгвістичних студіях з фразеології представлений обмеженою кількістю праць. Розроблялася типологія мотивації та вивчалися окремі типи мотивації українських ФО Г. Кочергою [3], О. Селівановою [4], Г. Ярмоленко [5]. Вивченню типів мотивації німецьких ФО присвячені розвідки О. Дмитренко [6], М. Глюдз [7], О. Мартинів [7; 8], О. Павличко [7]. Лінгвокультурні особливості образності українських й англійських ФО піддавалися типологічному аналізу у працях М. Галинської [9], І. Заваринської [10], К. Мізіна [11], С. Олійника [12], І. Патен [13], О. Сошко [14]. Зіставних досліджень типології мотивації фразеологічних мікросистем окремих мов у сучасній українській лінгвістиці бракує, зокрема не аналізувалися в зіставному аспекті українські та англійські ФО просторової семантики змішаного типу мотивації.

Мета статті. Отже, метою запропонованого дослідження є проведення зіставного аналізу й встановлення семантичних та образних особливостей просторових фразеологічних одиниць (далі – ПФО) змішаного типу мотивації в українській і англійській мовах. До ПФО ми відносимо ФО, у структурі фразеологічного значення яких виявлена інтегральна сема простору: вони вербалізують окремі або сукупні просторові параметри об'єктів, їх місцезнаходження та рух у просторі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Застосування когнітивно-ономасіологічного методу для аналізу українських та англійських ПФО дозволило виявити п'ять різновидів змішаної мотивації: пропозиційно-асоціативний, пропозиційно-модусний, пропозиційно-асоціативно-модусний, асоціативно-модусний, інтеграційно-порівняльно-модусний.

Пропозиційно-асоціативний різновид змішаної мотивації. В основі пропозиційно-асоціативного різновиду змішаної мотивації лежить поєднання пропозиційного (метонімічного) компонента з асоціативним (метафоричним). Здебільшого в

складі ПФО обох мов асоціативний компонент поєднується із соматизмом. ПФО з компонентом на позначення кінцівок у поєднанні з дієсловами, вжитими у метафоричному значенні, використовуються на позначення руху об'єктів. Такі дієслова надають образності ПФО, які вербалізують швидкість переміщення у просторі: укр. *аж п'яти губити* 'з сл. бігти, тікати дуже' [15, с. 201], *давати / дати волю ногам* 'швидко тікати, бігти' [15, с. 204], *ввіритися ногам* 'швидко побігти, піти' [15, с. 70]; англ. *fling (pick) up one's heels* 'кинутися навтіки, збігти, утекти; дременути' [16, с. 341], *make foot* 'іти пішки' [16, с. 648], *vote with one's feet* 'піти, таким чином висловити своє незадоволення чимось' [17, с. 1136]. У складі ПФО на позначення падіння об'єктів назви частин тіла поєднуються з метафоричними дієсловами, які демонструють манеру або траєкторію руху: укр. *кльоннути носом* 'упасти обличчям вниз' [15, с. 382]; англ. *take a nose dive* 'пікірувати' [16, с. 911].

В українській мові ПФО із соматизмом часто позначають тактильний контакт, зокрема процес биття. Дієслова в метафоричному значенні додають таким ПФО образності: укр. *почесати спину (ребра)* 'побити когось' [15, с. 685], *перелічити (полічити) зуби* 'ударити кого-небудь, перев. по зубах' [15, с. 619], *підлатати ніс* 'побити кого-небудь, пошкодивши обличчя' [15, с. 634]. Українські ПФО, у складі яких є соматизм *око*, вербалізують відстань або просторові параметри об'єктів: укр. *скільки оком кинеш* 'на всьому просторі, який можна побачити; скрізь до самого обр'ю' [15, с. 372], *охопити оком* 'оглянути, побачити перед собою що-небудь на всю широчинь' [15, с. 592].

В обох мовах зафіксовано ПФО, у яких метафоричний компонент, виражений дієсловом, поєднується з локативом, що описує реальне фізичне середовище події: укр. *дорогу міряти* 'іти, ходити по дорозі' [18, с. 62], *гантувати стежку* 'простувати, прямувати' [15, с. 169], *[аж] рвати [ногами] землю* 'дуже швидко йти, бігти' [15, с. 732]; англ. *hug the coast* 'триматися поблизу берега' [16, с. 510], *hit the pike (road, trail)* 'переїжджати з місця на місце; мандрувати; бродяжити; відходити, рухатися' [16, с. 496], *burn [up] the earth* 'гнати, нестися, їхати дуже швидко' [16, с. 177]. Як свідчать наведені приклади, образність таких ПФО створюється вжитими у переносному значенні дієсловами на позначення дій людей і тварин.

Пропозиційно-модусний різновид змішаної мотивації. Характерною рисою пропозиційно-модусного різновиду змішаної мотивації є поєднання мотиваційних ознак пропозиційного та модусного статусів. Модус – «окремий оцінно-емотивний компонент, що може додаватися до

диктуму пропозиції або встановлювати оцінність складників асоціативно-термінальної частини» [19, с. 56]. Модусний компонент базується на пізнавальних функціях свідомості (сенсорних механізмах, емоційному сприйнятті) та використовує оцінні стереотипи, символіку, колективні архетипи [19, с. 28]. Він є оцінкою різноманітних просторових характеристик або ситуацій, що додається до диктуму пропозиції. Отже, ПФО з пропозиційно-модусним різновидом змішаної мотивації є метонімічними одиницями, компоненти яких надають їм оцінно-емотивної забарвленості.

В обох мовах значна кількість ПФО з пропозиційно-модусним різновидом змішаної мотивації вербалізує певні місця (топоси і локуси). Вони можуть бути позитивно забарвленими: укр. *земля обітована* ‘багатий, розкішний край, де панує повний достаток і злагода’ [15, с. 333], *домашнє вогнище* ‘своя оселя, родина, сім’я’ [15, с. 140]; англ. *a home away from home* ‘домашнє оточення, домашня атмосфера, домашній затишок поза домом’ [16, с. 504], *lotus land* ‘країна достатку, казкова країна’ [16, с. 630]. А можуть мати негативну оцінку: укр. *прохідний двір* ‘місце, установа і т. ін., куди можна вільно і легко потрапити і так само звідти піти’ [15, с. 225], *чужа чужина* ‘місце, далеке від рідної землі’ [15, с. 958]; англ. *cutthroat place* ‘небезпечне місце; місце, де можна загинути’ [16, с. 256], *slap-bang shop* ‘дешевий ресторан; закусочна’ [16, с. 868].

В українській мові зафіксовані ПФО із пропозиційно-модусним різновидом змішаної мотивації, які передають негативну оцінку ситуацій, пов’язаних з переміщенням, наприклад: укр. *пройти [і] Крим і Рим* ‘побувати всюди, надивитись всього, зазнати різних випробувань (перев. стосується осіб з поганою репутацією, низькою культурою поведінки)’ [15, с. 706].

Часто негативного забарвлення ПФО набувають через наявність у їх складі стилістично забарвлених компонентів. Наприклад, уживання лексем *фізіономія* та *ника* замість стилістично нейтральної лексеми *лице* створює негативну конотацію ПФО *вернути (відвертати) фізіономію (нику)* ‘триматися на відстані, відвертатися від когось, чогось з певних причин’ [15, с. 73]. ПФО *тинятися по світу* ‘постійно змінювати місце проживання, перебування, не маючи притулку’ [15, с. 883] виражає несхвальне ставлення до переміщення через використання дієслова *тинятися* замість стилістично нейтрального *ходити*.

Пропозиційно-асоціативно-модусний різновид змішаної мотивації. Цей різновид змішаної мотивації характеризується поєднанням мотиваційних ознак пропозиційного, асоціативного та модусного статусів. Отже, уможливує опис реальної

структури події із залученням метафоричного і оцінно-експресивного позначення ситуації.

Наприклад, у складі українських ПФО *плюнути через поріг* ‘дуже мало побути де-небудь, погостювати у когось’ [15, с. 649] та *мозолити очі* ‘постійно або часто перебувати десь; набридати кому-небудь своєю присутністю’ [15, с. 501] метафорично вжиті дієслова *плюнути* та *мозолити*, крім образності, надають цим ПФО негативної забарвленості. Подібну ситуацію створюють дієслова *kiss* та *bother* у складі англійських ПФО *kiss the dust (ground)* ‘упасти з коня’ [16, с. 578] і *bother the life out of one* ‘мучити, замучити, засмикати когось, не давати комусь ні хвилини спокою’ [16, с. 152].

У метафоричному значенні можуть уживатися прикметники. Наприклад, прикметники *золотий* і *golden* створюють позитивну оцінку таких ПФО: укр. *золоте дно* ‘дуже багате на що-небудь місце’ [15, с. 251]; англ. *golden road* ‘широкий, легкий шлях (до чогось)’ [16, с. 420].

Асоціативно-модусний різновид змішаної мотивації. У межах асоціативно-модусного різновиду змішаної мотивації відбувається поєднання мотиваційних ознак асоціативного та модусного статусів, отже, уможливується одночасне метафоричне і оцінно-експресивне позначення ситуації.

В українській мові фіксується значна кількість ПФО, семантично пов’язаних з рухом, які набувають негативної оцінки через наявність компонентів з негативною семантикою. Наприклад, дієслово *дражнити* у складі ПФО *дражнити (дратувати) собак* ‘ходити по чужих дворах з якими-небудь справами, проханнями’ [15, с. 268] надає їй негативної конотації. Негативна оцінка створюється назвами міфічних істот, наприклад, укр. *куди чорти не послали* ‘комусь довелося побувати у багатьох місцях’ [15, с. 956], хвороб: укр. *грець поніс* ‘уживається для вираження незадоволення з приводу чийого-небудь небажаного руху кудись’ [15, с. 197], хижаків: укр. *вовче кубло* ‘місце зосередження, притулок антигромадських або аморальних, злочинних елементів’ [15, с. 175].

В англійській мові ПФО з асоціативно-модусним різновидом змішаної мотивації, окрім позначення руху (англ. *whip the cat* ‘ходити від хати до хати, шукаючи роботи’ [16, с. 1006]), вербалізують місце, набуваючи негативного забарвлення через свій компонентний склад, наприклад, назви хижих тварин: англ. *the lion’s mouth* ‘місце великої небезпеки’ [20], темних кольорів: англ. *black hole* ‘карцер’ [16, с. 140].

Інтеграційно-порівняльно-модусний різновид змішаної мотивації. У його межах поєднуються риси інтеграційно-порівняльного і модусного типів мотивації. Здебільшого ПФО

інтеграційно-порівняльно-модусного різновиду змішаної мотивації несуть негативну оцінку та семантично пов'язані з рухом та локалізацією об'єкта: укр. *як загнаний звір (вовк) зі сл. метатися, тулитися* 'з переляком, неспокійно, озирючись на всі боки' [15, с. 326], *як (мов, ніби) [той] Марко (Сивко) у пеклі (по пеклу, по пеклі)* 'зі сл. *товктися, гасати* невинно, безугавно, не перестаючи; без потреби' [15, с. 464], *як воша за кожух (кожуха)* 'з сл. *держатися, триматися* дуже міцно' [15, с. 146]; англ. *like the devil* 'сильно, навально, з усіх сил; дуже швидко, прожогом; на чому світ стоїть' [16, с. 613], *like crazy (mad)* 'дуже швидко, тяжко' [21], *avoid (someone or something) like the plague* 'свідомо не наближатися до когось або чогось' [21]. Як свідчать приклади, негативного забарвлення цим одиницям надають назви хижих тварин, міфічних істот та хвороб у їх компонентному складі.

Висновки. Як показав зіставний аналіз українських та англійських ПФО, змішана мотивація

є доволі поширеним явищем у фразеологічних системах обох мов. У складі змішаної мотивації виокремлено п'ять її різновидів: пропозиційно-асоціативний, пропозиційно-модусний, пропозиційно-асоціативно-модусний, асоціативно-модусний та інтеграційно-порівняльно-модусний. Серед них чотири різновиди пов'язані з модусним типом мотивації. У семантичній структурі таких ПФО обох мов наявна оцінка різноманітних просторових характеристик або ситуацій. Здебільшого вони вербалізують рух об'єкта в просторі та місця його перебування. Негативна оцінка певних явищ об'єктивної дійсності створюється наявністю у компонентному складі таких ПФО найменувань хижих тварин, міфічних істот, хвороб, темних кольорів та стилістично забарвлених компонентів, ужитих у метафоричному значенні. Результати проведеного дослідження закладають перспективи подальшого зіставного аналізу інших типів мотивації ПФО в українській та англійській мовах.

ЛІТЕРАТУРА

1. Селиванова О.О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми : підручник. Полтава : Довкілля-К, 2008. 712 с.
2. Селиванова Е.А. Когнитивная ономазиология : монографія. Киев : Фитосоциоцентр, 2000. 248 с.
3. Кочерга Г.В. Мотиваційна матриця дієслівності фразеологічних одиниць сакральних текстів. *Науковий вісник Ужгородського університету*. 2020. Вип 2 (44). С. 197–201.
4. Селиванова Е.А. Когнитивно-ономазиологический аспект фразеологического семиозиса. *Фразеологизм в тексте и текст во фразеологизме : Четвертые Жуковские чтения : материалы Междунар. научн. симп., г. Великий Новгород, 4–6 мая 2009 г. Великий Новгород, 2009. С. 69–72.*
5. Ярмоленко Г. Пропозиційно-диктумна мотивація фразеологічних одиниць української мови. *Науковий вісник Ужгородського університету*, 2020. Вип. 1(43). С. 309–312.
6. Дмитренко О.П. Мотиваційні процеси та їх типи у фразеологічному фонді сучасної німецької мови (на матеріалі фразеологічних одиниць соціально-економічної сфери). *Наукові записки НДУ ім. Гоголя*. 2012. С. 109–114.
7. Павличко О.О., Мартинів О.М., Глюдз М.М. Прецедентна мотивація фразеологічних одиниць німецької мови. *Молодий вчений*. 2020. № 12 (88). С. 73–77.
8. Мартинів О.М. Фразеологічні одиниці німецької мови з компонентом на позначення звучання: структурно-семантичний і когнітивно-ономазиологічний аспекти : дис. ... к. філол. н. : 10.02.04. Київ, 2021. 234 с.
9. Галинська О.М. Духовно-предметний код культури в системі кодів культури (на матеріалі фразеологічних одиниць української та англійської мов). *Вісник Житомирського державного університету*. 2015. Вип. 3(81). С. 9–14.
10. Заваринська І.Ф. Лінгвокультурна мотивація фразеологізмів з онімним компонентом в англійській, польській та українській мовах : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.17. Київ, 2010. 19 с.
11. Мізін К.І. Людина в дзеркалі компаративної фразеології : монографія. Кременчук : Щербатих О.В., 2011. 448 с.
12. Олійник С.В. Оцінні фразеологічні одиниці в англійській та українських мовах: лінгвокогнітивний аспект : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.17. Донецьк, 2008. 22 с.
13. Патен І.М. Фраземи зі значенням руху: семантико-ідеографічний та лінгвокультурологічний підхід (на матеріалі української, російської, польської та англійської мов) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.15. Одеса, 2014. 20 с.
14. Сошко О.Г. Фразеологічна репрезентація внутрішніх рис людини: особливості внутрішньої форми і семантики (на матеріалі української, німецької та англійської мов) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.15. Київ, 2014. 19 с.

15. Фразеологічний словник української мови / уклад. В.М. Білоноженко та ін. Київ : Наук. думка, 1993. 984 с.
16. Англо-український фразеологічний словник / уклад. Л.Т. Баранцев. Київ : Т-во «Знання», КОО, 2005. 1056 с.
17. Ammer Ch. The American Heritage Dictionary of Idioms. USA : American Heritage, 1997. 1191 p.
18. Коломієць М.П., Регушевський Є.С. Словник фразеологічних синонімів. Київ : Рад. шк., 1988. 200 с.
19. Селіванова О.О. Світ свідомості в мові : монографія. Черкаси : Ю. Чабаненко, 2012. 488 с.
20. Farlex Partner Idioms Dictionary. Farlex, 2017. URL: <https://idioms.thefreedictionary.com> (дата звернення: 30.04.2023).
21. Farlex Dictionary of Idioms. Farex, 2015. URL: <https://idioms.thefreedictionary.com> (дата звернення: 30.04.2023).

REFERENCES

1. Selivanova, O.O. (2008) Suchasna linhvistyka: napriamy ta problemy [Modern linguistics: schools and problems]. Poltava: Dovkillia-K. 712 p.
2. Selyvanova, E.A. (2000) Kohnytyvnaia onomasyolohyia [Cognitive onomasiology]: monograph. Kyiv: Fitosotsiotsentr. 248 p.
3. Kocherha, H.V. (2020). Motyvatsiina matrytsia diieslivnosti frazeolohichnykh odynts sakralnykh tekstiv [Motivational matrix of verbs of phraseological units of sacred texts]. *Scientific Bulletin of Uzhhorod University*. Vol. 2 (44). P. 197–201.
4. Selyvanova, E.A. (2009). Kohnytyvno-onomasyolohyeheskyi aspekt frazeolohyeheskoho semyozysa [Cognitive-onomasiological aspect of phraseological semiosis]. *Phraseologism in the text and text in the phraseological unit: Fourth Zhukovsky readings: materials of the Intern. scientific symp., Veliky Novgorod, May 4–6, 2009 Veliky Novgorod*. P. 69–72.
5. Yarmolenko, H. (2020). Propozytsiino-dyktumna motyvatsiia frazeolohichnykh odynts ukrainskoi movy [Propositional-dictum motivation of phraseological units in Ukrainian language]. *Scientific Bulletin of Uzhgorod University*. Vol. 1(43). P. 309–312.
6. Dmytrenko, O.P. (2012). Motyvatsiini protsesy ta yikh typu u frazeolohichnomu fondi suchasnoi nimetskoi movy (na materialy frazeolohichnykh odynts sotsialno-ekonomichnoi sfery) [Motivational processes and their types in the phraseological system of modern German language (on the materials of phraseological units of the social and economic sphere)]. *Scientific notes of NSU named after Gogol*. P. 109–114.
7. Pavlychko, O.O., Martyniv, O.M., Hliudz, M.M. (2020). Pretsedentna motyvatsiia frazeolohichnykh odynts nimetskoi movy [Precedent motivation of phraseological units of German language]. *Young scientist*. No. 12 (88). P. 73–77.
8. Martyniv, O.M. (2021). Frazeolohichni odyntsi nimetskoi movy z komponentom na poznachennia zvuchannia: strukturno-semantychnyi i kohnytyvno-onomasiolohichnyi aspekty [Phraseological units in German language with a component denoting sound designation: structural-semantic and cognitive-onomasiological aspects]: diss. ... cand. philol. sciences: 10.02.04. Kyiv. 234 p.
9. Halynska, O.M. (2015). Dukhovno-predmetnyi kod kultury v systemi kodiv kultury (na materialy frazeolohichnykh odynts ukrainskoi ta anhliiskoi mov) [The spiritual and subject code of culture in the system of culture codes (on the material of phraseological units of the Ukrainian and English languages)]. *Bulletin of Zhytomyr State University*. 2015. Vol. 3(81). P. 9–14.
10. Zavyarynska, I.F. (2010). Linhvokulturna motyvatsiia frazeolohizmiv z onimnym komponentom v anhliiskii, polskii ta ukrainskii movakh [Linguistic and cultural motivation of phraseological units with an onymic component in English, Polish and Ukrainian languages]: abstract diss. ... cand. philol. sciences: 10.02.17. Kyiv. 19 p.
11. Mizin, K.I. (2011). Liudyna v dzerkali komparatyvnoi frazeolohii [The man in the mirror of comparative phraseology]: monograph. Kremenchuk: Shcherbatiykh O.V. 448 p.
12. Oliinyk, S.V. (2008). Otsinni frazeolohichni odyntsi v anhliiskii ta ukrainskykh movakh: linhvokohnytyvnyi aspekt [Estimable phraseological units in the English and Ukrainian languages: linguistic and cognitive aspect]: abstract diss. ... cand. philol. sciences: 10.02.17. Donesk. 22 p.
13. Paten, I.M. (2014). Frazemy zi znachenniam rukhu: semantyko-ideohrafichnyi ta linhvokulturolohichnyi pidkhid (na materialy ukrainskoi, rosiiskoi, polskoi ta anhliiskoi mov) [Idioms with the meaning of movement: a semantic-ideographic and linguistic-cultural approach (based on the material of the Ukrainian, Russian, Polish and English languages)]: abstract diss. ... cand. philol. sciences: 10.02.15. Odesa. 20 p.

14. Soshko, O.H. (2014). Frazеологічна репрезентація внутрішніх рис людини: особливості внутрішньої форми і семантики (на матеріалі української, німецької та англійської мов) [Phraseological representation of the internal features of a person: peculiarities of the internal form and semantics (based on the material of the Ukrainian, German and English languages)]: abstract diss. ... cand. philol. sciences: 10.02.15. Kyiv. 19 p.
15. Frazеологічний словник української мови (1993) [Phraseological dictionary of the Ukrainian language] / comp. by V.M. Bilonozhenko and others. Kyiv. 984 p.
16. Англо-український фразеологічний словник (2005) [English-Ukrainian phrase-book] / ed. by L.T. Barantsev. Kyiv: Znannia, 1056 p.
17. Ammer, Ch. (1997). The American Heritage Dictionary of Idioms. USA: American Heritage. 1191 p.
18. Колосійєтс, М.П., Ребусевський, Я.С. (1988). Словник фразеологічних синонімів [Dictionary of phraseological synonyms]. Kyiv. 200 p.
19. Selivanova, O.O. (2012). Svit svidomosti v movi [World of consciousness in language]: monograph. Cherkasy: Yu. Chabanenko. 488 p.
20. Farlex Partner Idioms Dictionary (2017). Farlex. Retrieved from: <https://idioms.thefreedictionary.com> (Last accessed: 30.04.2023).
21. Farlex Dictionary of Idioms (2015). Farex. Retrieved from: <https://idioms.thefreedictionary.com> (Last accessed: 30.04.2023).